Деснянська правда

Чернігівська обласна газета

№ 119 (28233) Четвер, 27 жовтня 2011 р.

ЕКСКЛЮЗИВНЕ ІНТЕРВ'Ю ДЛЯ «ДЕСНЯНСЬКОЇ ПРАВДИ»

НАЙГОЛОВНІШИЙ КРОК — СТВОРЕННЯ НОВОГО КУРІКУЛУМА

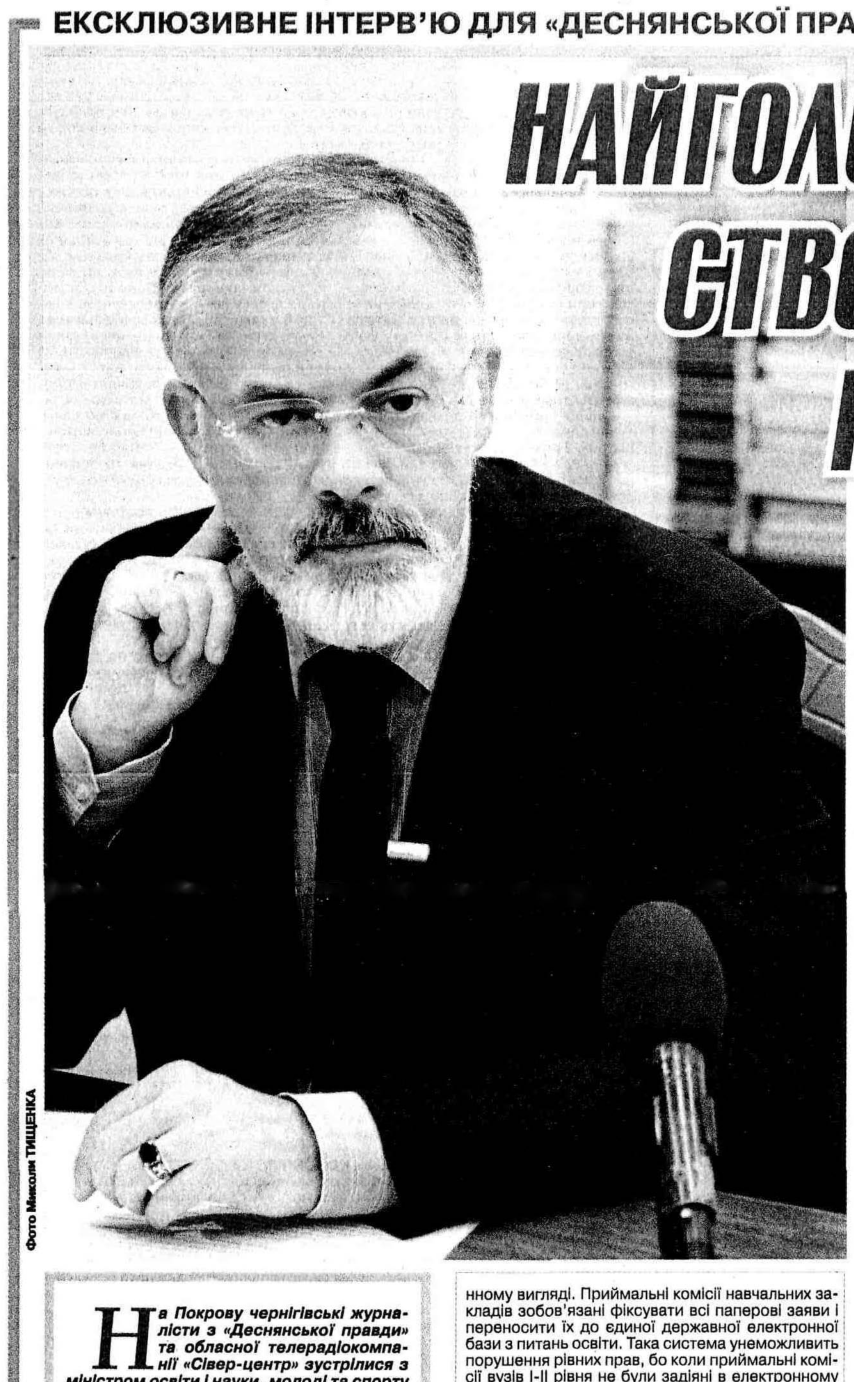

Фото Миколи ТИЩЕНКА

На Покрову чернігівські журналісти з «Деснянської правди» та обласної телерадіокомпанії «Сівер-центр» зустрілися з міністром освіти і науки, молоді та спорту Дмитром ТАБАЧНИКОМ у його робочому кабінеті. Оскільки було це у часі недалеко від освітянського З'їзду, призначеного на 28 жовтня, то й запитання наші стосувалися реформування та нових стандартів освіти.

Загалом, така регіональна зустріч не перша. В гостях у Дмитра Табачника вже побували представники мас-медіа з Криму та Львова.

— Для початку розповім вам про новації в умовах прийому наступного року до вищих навчальних закладів, про які ще ніхто не знає. Ми їх сьогодні передаємо до реєстрації в Міністерстві юстиції. Хотів би сказати, що вступна кампанія до вузів щороку — це величезна подія, яку можна порівняти хіба що зі збором урожаю, бо хвилює найбільшу кількість громадян нашої країни. Цього навчального року передбачається набагато більше випускників середніх шкіл, і це надзвичайно приємно. Бо влітку ми, мабуть, мали один з найменших випусків в історії незалежної України — всього 195 тисяч дітей. Нині ж в 11-х класах навчається 316 тисяч школярів. З урахуванням тих, хто буде загалом вступати (випускники минулих років) — це на рівні 350 тисяч.

А тепер про абсолютно нове. Загалом, умови прийому до університетської ланки освіти залишаються стабільними. Зміни — мінімальні і спрямовані на покращення вступної кампанії і підвищення її прозорості. Тобто початок прийому документів почнеться 2 липня 2012 року й триватиме до 31 липня. Це на день менше, ніж торік — через ЄВРО-2012. Ми мали створити зручні умови для абітурієнтів. Буде три хвилі зарахування. Умови прийому ті ж самі: потрібно подати документ про повну середню освіту, також — про ЗНО будь-якого року. Можна й оригінал, і дублікат. Оприлюднення першого рейтингового списку відбудеться 1 серпня. На прохання вузів чітко зафіксовано три «хвилі» зарахувань. На першу відводиться чотири повні дні, отже, другий список має бути оприлюдненим 5 серпня. І третій — 8-го. А зарахування на держзамовлення повинно відбутися не пізніше 11 серпня. Дещо інші умови у тих ВНЗ, де проводиться творчий конкурс. Далі — не пізніше 25 серпня мають бути готовими списки тих, хто бажає вчитися за контрактом.

Хотів би сказати, що тепер ми зберегли абсолютно добровільне право вибору вступника подавати документи або в письмовому, або в електронному вигляді. Приймальні комісії навчальних закладів зобов'язані фіксувати всі паперові заяви і переносити їх до єдиної державної електронної бази з питань освіти. Така система унеможливить порушення рівних прав, бо коли приймальні комісії вузів I-II рівня не були задіяні в електронному вступі, то одна молода людина одночасно подавала документи, наприклад, до п'яти університетів і до п'яти коледжів. Хоча абітурієнт має право вступати лише до п'яти вузів, у кожному — на три спеціальності. Тобто — брати участь у п'ятнадцяти конкурсах на стаціонар і в п'ятнадцяти — на заочну чи вечірню форми навчання. Як і раніше, бал шкільного атестата оцінюється в параметрах до 200 балів. Ми зберегли рівень — 124 бали — за результатами ЗНО. Якщо хтось має нижчий, то він не зможе вступати до вузу. На прохання вищих навчальних закладів та пропозиції громадських організацій цьогоріч є одна новація: кожен вступник повинен мати не менше 140 балів з профільного предмету. Це боротьба за якість освіти. Якщо абітурієнт вирішив вступати до Чернігівського технологічного університету і там за напрямом профільним предметом визначено математику або фізику, вибачте, трієчник не має права претендувати на місця державного замовлення. А 140 балів — це, до речі, на рівні оцінки 4 з мінусом чи трійки з двома плюсами.

Зберігається право додавати до результатів бали IV етапу всеукраїнських учнівських олімпіад і III етапу робіт МАН, але — тільки профільних. Скажімо, 50 балів за 1 місце, 4 — за 2-е і 30 — за 3-є з фізики вам нарахують лише тоді, коли вирішено вступати туди, де фізика — серед базових предметів, але не на міжнародне право.

Ще одна новація. Цього року ті діти, котрі здобували повну загальну середню освіту мовами національних меншин, зокрема, молдавською, румунською, угорською, кримсько-татарською, польською — мають право, коли вступають на філологію своєї рідної мови, складати вступний екзамен з тієї мови, яку вони обрали.

Думаю, що після реєстрації у Мінюсті ми вже зможемо розпочати семінари з підготовки секретарів і членів приймальних комісій відповідно до державних умов прийому.

— Це правда, що в новому Держбюджеті з Вашої ініціативи на освіту буде закладено коштів найбільше за всі роки незалежної України? І які «дірки» найперше залатаються цими грошима?

— Справді, в новому Державному бюджеті з ініціативи не моєї власної, а — Міністерства освіти і науки, молоді та спорту на освіту закладено коштів найбільше за всі роки незалежності України. Це практично 93 мільярди гривень, що становить 6,2% від валового внутрішнього доходу країни. Майже рекордна цифра, але при роботі другого Уряду Віктора Януковича 2007 року був вищий показник — близько 7% від ВВП. На що спрямовуються ці кошти? По-перше, на соціальний захист учителя, на те, аби впродовж року була можливість чотири рази збільшити заробітну плату педагогічним працівникам усіх рівнів без купюр і вилучень. Друге. Ці фінанси передбачаються для того, щоб підвищити мотивацію праці педагогічних працівників. Добре відома, мабуть, вам проблема малих розривів між посадовими тарифними розрядами. Іноді фактично виникала ситуація, коли молодий вчитель, фахівець, отримує зарплату не набагато вищу, ніж працівниця шкільного буфету чи прибиральниця. Тепер кошти спрямовуватимуться на те, аби збільшити міжпосадове співвідношення в окладах.

Ці кошти йтимуть також на оплату комунальних послуг в усій системі. На розвиток дошкільної та середньої освіти. Я дуже пишаюся, що нас напоумили педагоги й торік у червні Міносвіти і науки оголосило «хрестовий похід» за повернення дитячих дошкільних закладів. За рік та місяць цієї роботи в країні повернуто до системи дошкілля 424 садки. Де — судом, де добровільно, де виселилися орендарі, де їх виселили місцеві органи влади. Ну, от, скажімо, ми починали цю роботу, коли могли навчати в дошкільних закладах 93 відсотки п'ятирічок. Тепер уже — 98 з половиною. Думаю, що до кінця 2012 року зможемо виконати завдання, яке поставив Президент: 100 відсотків дітлахів-п'ятирічок мають відвідувати дошкільні установи. Якщо говорити конкретно, то це величезна й копітка робота. Наприклад, 12 жовтня ми виграли апеляційний суд, який вели разом з територіальною громадою Києва за дитсадок № 183, який розташовано в надзвичайно «ласому» місці — на розі бульвару Шевченка та вулиці Пушкінської, просто у дворі фешенебельного готелю «Прем'єр Палац». Там досить велика територія, чотири корпуси. Ми півтора року вели «бойові дії». Тепер цей дитсадок повертається у власність територіальної громади. І таких випадків дуже багато. Наприклад, нині у сільській місцевості дозволено поєднувати дошкільний заклад і початкову школу в одному будинку.

Завдяки запланованим у бюджеті коштам буде реалізовано й програму «Рівний доступ до якісної освіти». Це можливість підвезення сільських школярів до опорних шкіл. 2008 року ця програма «завмерла», і школи не отримали жодного автобуса. 2010-го їх «поїхало» до навчальних закладів 112. І ще «випросили» на майже 60 автобусів кошти у Світового банку. Цьогоріч ми пишаємося, що виконуємо план поставки 215 шкільних автобусів, і ще півтора десятка до грудня передбачаємо — для дітей з особливими потребами, там, де є замовлення районних відділів освіти. Це автобуси з підйомною задньою площадкою для дітей, які мають діставатися до школи на візках.

Наступного року, сподіваємося, автобусів загалом буде понад 1000, що практично зніме проблему.

Звісно, кошти направлятимуться на будівництво нових шкіл і реконструкцію старих. Також — на реалізацію Державної програми енергозбереження. У сільській місцевості ми переводитимемо опалення шкіл на нові технології — котельні, не пов'язані з газом — пелетні, торфобрикетні та інші, що заощадить кошти місцевих бюджетів.

Гроші бюджету знадобляться й на друкування підручників. Якщо нинішнього року на підручники 11 класу передбачалося 120 мільйонів гривень, то для 1-2 класів у проекті нового бюджету закладено 215 мільйонів.

Ми продовжуємо ще одну дуже важливу програму — навчання талановитих дітей України за кордоном на конкурсних засадах з дев'ятьох напрямків підготовки. Це нанобіотехнології, інформаційні системи й комунікації, інженерія, механіка, енергозбереження. Ми в три етапи проводили конкурс пошуку найкращих студентів та абітурієнтів. Ваш технологічний університет теж брав участь у цьому конкурсі й направив вісьмох студентів до одного з найкращих університетів Англії — Глінвордського, заснованого 1411 року. Молоді люди відтак зможуть отримати за державні кошти освіту на рівні магістра і два дипломи: український державний диплом про вищу освіту й, відповідно, диплом британський, європейського зразка.

На 30% збільшилося коштів на розвиток університетської науки. І тепер ми вперше зможемо за тендерною процедурою не фінансувати традиційно лабораторії чи розробки. А зробити інакше: от є тема і розіграш цієї теми перед фаховою комісією. Хто переможе, покаже ефективність, той і отримає фінансування від держави.

— Дмитре Володимировичу, стосовно шкіл, що закриваються. Часто батьки не погоджуються з такою ситуацією. Загалом, є сталий вираз: вмирає школа — вмирає село. Чому б їх не зберігати, де це доцільно?

— За 20 років існування незалежної України жоден з 8 міністрів освіти не закрив і, на жаль, не відкрив жодної школи, крім спеціалізованих. Згідно з законом про освіту, питання про ліквідацію, об'єднання школи відноситься до компетенції місцевих органів влади. Міністерство ж перевіряє, аби діти були забезпечені підвезенням. Справді, це болісна проблема. Світ не вигадав нічого іншого, як робити якісні школи, облаштовувати їх новими кабінетами, підвозити дітей до навчальних закладів. Так роблять в Америці, Канаді, Франції, Росії. Мабуть, іншого шляху немає і в Україні. Але це треба робити надзвичайно делікатно й обережно. Перша вимога: всі діти мають бути забезпечені кращими умовами навчання. Друга: всі педагоги непенсійного віку — працевлаштованими. Кошти — річ важлива, але другорядна. Найголовніше — якість освіти. Сенс їздити шкільним автобусом до іншого навчального закладу є тоді, коли там хороші предметні кабінети, краща шкільна бібліотека і таке інше. Місцевим органам влади треба пояснювати це батькам, тоді не буде напруги. І — надзвичайно пильнувати за дотриманням норм законодавства. Хотів би відверто сказати ще про одну річ. Експерти Світового банку, які проводили обстеження системи середньої освіти, не лише у нас, а й у Болгарії, Молдові, Чехії, дійшли висновку, який трохи приголомшує. З малокомплектних шкіл, де чисельність учнів менша, ніж 40 дітей, за 10 років не вийшло жодного переможця всеукраїнської чи міжнародної олімпіад. Це говорить про те, що якість викладання знань в некомплектних школах, де так буває, що вчитель математики викладає історію, а вчитель співів намагається забезпечити викладання геометрії, алгебри та інформатики, зрозуміла. І в таких випадках батьки мають бути спільниками працівників освіти. Тому що, в першу чергу, родина мусить вболівати за те, аби дитина одержала кращу освіту.

Хотілося б, звичайно, щоб у кожному селі обов'язково була повна школа. Тому до всього варто підходити диференційовано. У селі треба обов'язково зберігати початкову школу, де є діти і є вчитель початкових класів. І — дошкільний навчальний заклад. Нехай вони будуть разом. Не треба двох директорів, бухгалтерів. Це лише зайві витрати для місцевої громади. А от там, де є профільна підготовка, починаючи з 5-го класу, діти мають вчитися у вчителя-предметника. Це, в першу чергу, для самих учнів важливо, аби школярі з сільської місцевості були конкурентоспроможними потім.

— Дмитре Володимировичу, дуже дякую вам за таке розуміння. Я живу в маленькому приміському селі Деснянці, де є початковий навчальний заклад. І ось уже багато років поспіль наша громада не дає його закрити. Це дуже гарна, по-родинному тепла школа, котра працює за методикою видатного педагога Софії Русової...

— То вам треба підкріпити її дошкільнятами. Аби з перевірками було все гаразд, можливо, потрібно поставити сантехніку, обладнати санвузол. Для цього треба, аби потурбувалася територіальна громада. Тоді й педагоги залишаться з роботою, і батькам буде зручно. Бо для того, аби залишити школу, коштів треба набагато менше, ніж її закрити.

— Нині йде системне реформування в освітній галузі. Як виглядає Чернігівщина на фоні інших областей?

— Хотілося б, аби педагогічна й батьківська аудиторії розуміли, в чому суть системного реформування. Перше, треба підняти якість освіти. Найголовніший крок — створення нового курікулума — нових стандартів освіти. Друге — озброїти вчителя. Третє — підняти вимоги до вищої освіти. Саме тому в липні 2010 року ми прийняли новий закон, де зробили обов'язковою передшкільну освіту. Це можуть бути й нульові класи в школі, й об'єднання в навчально-виховний заклад, і групи продовженого дня, й різні види родинного патронату, коли батьки беруть програму «Впевнений старт» і самі працюють зі своєю дитиною. Також з Академією педагогічних наук ми розробили новий стандарт початкової школи. Не боюся сказати, що він кращий за багато європейських зразків. Новація полягає в тому, що чимало предметів у початковій школі опановуються через гру. Усунуто їх дублювання. Скажімо, ось як викладаються початки геометрії: ялинка підстрижена і нагадує трикутник. А кущ — кулю. Це те, чим вигравала колись англійська школа. У них був єдиний предмет, котрий об'єднував математику з природознавством і початками фізики. Крім того, ми здолали спротив міністерств економічного блоку і з 1 вересня наступного року запроваджуємо для всіх дітей вивчення іноземної мови з першого класу. Зрозуміло, це більші витрати для бюджету. Але доведено й психологами, й педагогами, що дитина найкраще «всмоктує» іноземну мову, коли починає її опановувати з п'ятирічного віку. Ще одна важлива новація: інформатика викладатиметься з другого класу і теж у вигляді гри. Це державний стандарт початкової загальної освіти. Крім того, ми хочемо тут запровадити технології, що зберігають здоров'я. Щодня в початковій школі має бути година руху, тобто — перебування на повітрі, дихальна гімнастика.

Наступний крок — створення підручників. Цьогоріч вперше ми оголошуємо конкурс не просто рукопису, аби деякі видавництва займалися комерцією. У конкурсі матиме право брати участь лише той, хто не тільки, наприклад, напише підручник для першого класу, а й — план-проспект усіх підручників початкової школи з цього предмету.

Стор. 2

ЕКСКЛЮЗИВНЕ ІНТЕРВ'Ю ДЛЯ «ДЕСНЯНСЬКОЇ ПРАВДИ»

НАЙГОЛОВНІШИЙ КРОК — СТВОРЕННЯ НОВОГО КУРІКУЛУМА

Закінчення. Поч. на стор. 1.

Цього року ми вперше зробили Інтернет-збори батьків першокласників. Ніколи не думав, що надійде більше 600 тисяч відгуків. Також ми подивилися, що понад 420 тисяч шестиліток іде до школи цього року, й уперше ініціювали вихідний день для батьків зі збереженням заробітної плати, звернувшись до губернаторів, роботодавців. У жодній області ми не почули відмови. Нині з нашої ініціативи у всіх регіонах пройшла акція «Дай руку першокласнику».

Чернігівщина ж на загальному фоні виглядає дуже непогано. Ось, наприклад, з вашим управлінням освіти і науки облдержадміністрації ми запроваджуємо проекти енергозбереження. Також уперше за державний кошт за кордон поїдуть навчатися 200 українських магістрів та аспірантів. Серед них — 8 студентів вашого технологічного університету. Вони вибороли таке право у трьох етапах конкурсу. А це говорить про те, що потенціал нашої освіти надзвичайно високий. *Можна говорити й про тих дітей Чернігівщини, які перемагають в олімпіадах.* Ми вперше зробили збірник робіт школярів — переможців III етапу змагань МАН і IV етапу всеукраїнських олімпіад. Причому ці наукові роботи зараховуються і для майбутніх магістратури, аспірантури, кандидатської дисертації. Якщо, скажімо, говорити про інші ініціативи, то мені дуже важливо, що педагоги Чернігівщини їх підтримують.

Ми також розробили й у квітні затвердили п'ять дуже важливих державних програм — як п'ять тяглових коней. Перша — Програма підвищення якості викладання в школі математичної і природничої освіти. Хотілося б мати її більш фінансово ємною, але ми вдячні й за те, що нас підтримали. Ця програма передбачає створення у школах предметних кабінетів та лабораторій з математики, фізики, хімії. Зараз є доручення Прем'єр-міністра Миколи Азарова, щоб ми її кошторисне наповнення збільшили у три рази. Друга дуже важлива програма — її вартість набагато більша: на 5 років понад 5 мільярдів гривень — це розвиток матеріально-технічної бази професійно-технічної освіти. Тут теж є бажання внести корекції, я надіслав до Кабміну пропозиції щодо аграрних ПТУ. Мова про те, щоб закупити для них нову техніку. Це складний процес, але є надія, що 2012 року ми цю проблему вирішимо. Крім того, відновили програми «Шкільний автобус» і «Шкільний підручник» — наступного року остання буде удвічі більше наповненою. Третя програма «Сто відсотків», яка передбачає до 2015 року переоснастити всі школи комп'ютерними класами і підключити їх до швидкісного Інтернету. Четверта — «Розвиток позашкільної освіти». Ми обраховуємо, скільки коштує утримання позашкільних установ, аби з наступного року, можливо, перевести їх у перший захищений кошик. Ну, й одна з найголовніших програм — ми вже про неї говорили — «Розвиток дошкільної освіти». Щодо Чернігівщини, то вона, може, й не дуже багатий регіон, але може похвалитися тим, що 94% шкіл тут комп'ютеризовано. Мова йде тепер про оновлення комп'ютерної бази і підключення до Інтернету. Тут міністерство не чекає бюджетних коштів. Скажімо, ми уклали договори з дуже відомими виробниками комп'ютерної техніки і нашими компаніями. Міністерство підписало меморандум-угоду з найбільшим оператором мобільного зв'язку в Україні — Київстар. До кінця року вони підключать до швидкісного Інтернету 100 середніх шкіл. Дочірня компанія всесвітньовідомого виробника комп'ютерної техніки американської Google так само підключить до Інтернету 100 загальноосвітніх навчальних закладів. Є угоди і з іншими відомими компаніями. Закінчуємо 100-відсоткову інтернетизацію середніх шкіл Дніпропетровщини і, думаю, що завершимо цю роботу і в Запорізькій області. Мова, звісно, про швидкісний Інтернет. До речі, максимальну швидкість школа отримує лише у навчальні години. А після 17.00, скажімо, швидкість мінімальна. Це про всяк випадок для того, аби в шкільних кабінетах не влаштовувалися такі собі комп'ютерні клуби... Разом з Академією наук та Київстаром ми створили білий список рекомендованих комп'ютерних сайтів. Щоби було технічно можливо ставити фільтри. Ось у Росії інтернетизували школи, а з 1 по 6 вересня система розвалилася. Розбиралися всі служби. Зрозуміло, на які сайти там виходили, що аж мережа «тріснула». Отож ми враховуємо цей досвід.

Може, хтось і обуриться, але ми поновили військово-патріотичну гру «Зірниця». Вийшло чудово. Аби зробити її цікавішою, працювали разом із історичним клубом реконструкції — кращим у Європі. Наша «Зірниця» — не якась там пропаганда. Це й уміння виживати в екстремальних умовах, й підставити комусь плече. Фактично, скаутський рух. До речі, у цьогорічних змаганнях на інтелектуальних іграх команда Чернігівщини посіла одне з призових місць і здобула 25 дипломів. Ми також запровадили кілька нових предметних олімпіад. З астрономії, наприклад. І з міжнародної олімпіади з цього предмету українці вже привезли чотири медалі. Відновили олімпіаду з російської мови й літератури — я цього не соромлюся говорити. Бо нам Богом було дане вільне знання двох мов. І відмовлятися від цього — все одно, що знижувати собі індекс конкурентоспроможності.

— Чому у нас не дуже високі міжнародні рейтинги вузів?

— Бо рейтинги вищих навчальних закладів у будь-якій країні складаються з трьох основних показників. Перший — до 33% — це цитування наукових праць викладачів у міжнародних наукових виданнях. На жаль, старше покоління наших доцентів і професорів украй погано знає іноземні мови. І тому їхні праці не друкуються у міжнародних журналах. Якщо повертатися до Чернігівщини, то ректор вашого технологічного університету Сергій Шкарлет ще раніше ледве умовив вісьмох викладачів піти на курси іноземної. Коли ця справа стала преміюватися, то тепер 197 викладачів відвідують курси іноземної мови. 2010 року й для всіх, хто вступає до магістратури, запровадив іспит з іноземної. Шуміли, обурювались. Але ж магістр — це перший рівень науковця! І без знання іноземної мови не може бути ні хіміка, ні біолога, ні історика, ні нанофізика, ні енергетика.

Друга частина рейтингу — бюджети й комерціалізація досліджень. Це ще 30%. Для цього ми створили й хочемо на з'їзді освітян обговорити новий закон про вищу освіту. І розкріпостити університети та дозволити їм займатися комерціалізацією наукових розробок. Тобто укладати прямі договори з фірмами, корпораціями на виготовлення наукової продукції, на розробки, на експерименти. Бо сьогодні наші державні вузи у гіршому становищі, ніж недержавні. Вони все мусять погоджувати з міністерствами — освіти, фінансів, КРУ. От спитайте, чи можуть вони запросити до себе Нобелівського лауреата хоча б на короткий лекційний курс і платити йому в рамках професорської зарплати? Лауреат посміхнеться і в кращому випадку ввічливо відповість, що щільний графік йому цього не дозволяє. Так от, новий закон передбачає, що вчена рада сама може визначити рівень оплати. Скажімо, ректор приходить і каже: ми готуємо хіміків такого-то напрямку, запрошуємо для читання півмісячного курсу фахівця високого рівня, але у нього має бути ось такою зарплата. Або університет хоче отримати певний підручник чи посібник. А професор при великому навантаженні не може цього виконати. Сам університет або вчена рада факультету ухвалюють рішення, що професор 2-3 роки буде мати половину навантаження, але за цей час напише необхідний підручник. Це — свобода університету. Інакше наші вузи мають дуже примарні перспективи потрапити до світових рейтингів. Хоча таке завдання ми ставимо. І цього року в Лондонський рейтинг Times потрапило два наших вузи за всі роки незалежності. Це Донецький національний технічний університет і Національний університет України «Київська політехніка».

Фото Миколи ТИЩЕНКА

Ще одна версія: багато західних вчених мають думку, що всі ці рейтинги — то трошки маніпуляція головних гравців на світовому ринку освіти. Головні з них — то Америка, Британія. Вони самі формують рейтинги для того, аби їхнє навчання коштувало дорожче. Ми досліджували це. І ось у рейтингах є низка навчальних закладів з Південно-Східної Азії. У них величезні бюджети, непогане цитування. Але наші асистенти й магістри сьогодні набагато обізнаніші, ніж чимало їхніх заслужених професорів.

— Яка у Вас думка про вузи Чернігівщини? Скажімо, наш ректор технологічного університету Сергій Шкарлет (наймолодший в Україні) запровадив у своєму навчальному закладі стільки цікавих новацій, що змушує час від часу приємно дивуватися такому поступові вперед. До речі, він побував разом з вами на освітянському форумі в Англії і приїхав звідти з купою цікавих ідей.

— Коли я обирав делегатів на світовий освітянський форум у Лондоні, то хотів, аби там побували ректори саме політехнічних, технологічних університетів. Вони і склали основу делегації — і ваш Сергій Шкарлет, і ректор «Львівської політехніки» Юрій Бобула, ректор Полтавського технічного університету Володимир Онищенко. Пізніше під'їхав ще ректор «Одеської політехніки» Сергій Оборський. На мою думку, конкурентоспроможність України та її виживання у світовому просторі залежить від того, наскільки якісно ми готуватимемо інженерів. Мені приємно, що я говорив про це навесні 2010 року, що було внутрішнім продуктом споживання. Але на 4 місяці пізніше таке сказала доктор фізико-математичних наук Ангела Меркель! І це абсолютно правильно. Дуже добре, що Чернігівська технічна школа, технологічний університет зростає і став найбільшим університетом регіону. Саме тому я абсолютно свідомо йшов до того, аби влити в нього Чернігівський інститут права, соціальних технологій і праці. Бо не вірю, що може успішно виживати заклад, який не має відповідної матеріально-технічної бази, професорської школи. І дуже добре, коли ректор молодий і йому хочеться запровадити в себе й продемонструвати досягнення й наукові, й навчальні, і змагатися за краще. Думаю, інші ректори мають тягнутися за Сергієм Шкарлетом хоча б у тому плані, що він вільно володіє англійською мовою — і писемною, й усною. І на Лондонському форумі, де була 101 делегація, він з усіма вільно спілкувався. Але вища освіта розвиватиметься ще краще й тоді, коли ми радітимемо успіхам колег, підтримуватимемо їхні починання. Ось вам статистика. Цьогорічн ваш технологічний університет досяг 99% перевіреного (реального!) працевлаштування своїх випускників. Жоден інший навчальний заклад такими показниками не може похвалитися. Якщо порівняти темпи підготовки наукових педагогічних кадрів, написання і друк підручників та посібників, то тут ЧДТУ теж на висоті.

— Сьогодні є таке поняття, як інклюзивна освіта. Що Ви в нього вкладаєте?

— Це ще один революційний напрямок, який ми лише цього року реалізували. Він довго був лише мрією педагогів України. Інклюзивна освіта — це можливість дати освіту дитині з особливими потребами — навіть при найтяжчих фізичних вадах, навіть психічних. Це майбутня соціалізація суспільства. Ми затвердили Програму інклюзивної освіти. Було прийнято постанову Кабміну, яка дозволяє кожному навчальному закладові пройти акредитацію, створити певні умови і займатися інклюзивною освітою. Загалом, це можливість дійти зі знаннями до всіх тих, кого доля обділила. Нині близько 120 тисяч дітей цю освіту здобувають. Думаю, наступного року ми повернемося до того, про що мріяли в радянські часи. Тепер підручники для найменших школярів, там невеликі тиражі, ми друкуватимемо азбукою Брайля. Аби ті діти, що погано бачать або не бачать зовсім, могли навчатися. Бо вони рвуться до освіти, може, більше за всіх. Інклюзивна освіта, на мою думку, це рівень громадянської зрілості суспільства.

— Чи можливі при освітянській реформі вибір викладача, вибір підручника і вибір предметів?

— Перше. Держава має забезпечувати у середній школі державний стандарт. Тобто підручник, який пройшов усі етапи педагогічної, психологічної, практичної експертиз у школі, Академії наук. Можливості Державного бюджету на дозволяють у цьому плані розмаїття. Нині на підручники 11 класу ми мали усього три апеляції. Думаю, що зможемо забезпечити державний підручник найкращого ґатунку. А якщо вчителі, батьки, учні хочуть вибирати, то це їхнє право. Бо держава може потягнути лише стандарт. Щодо студентів, то право вибору якраз і входить у реформування освіти. Є стандартний набір предметів обов'язкових, фахових. Але університет пропонуватиме додатково набагато більшу кількість, аби студент міг вибирати. Щоб у дипломі було 60-70 позицій. З них 30 — обов'язкових. Це досвід кращих західних університетів. Щодо вибору викладачів. Скажу зі свого студентського досвіду. Наш декан Київського університету любив анонімне анкетування. Та от. Часто ті викладачі, яких ми не розуміли й не любили на перших курсах, на четвертому-п'ятому ставали найкращими. За вимогливість. Це урок для нас усіх. Також університет у новому законі матиме право відкривати нові напрями підготовки. Це академічна мобільність. Наприклад, у технологічному університеті занепадає спеціальність інженера текстильного виробництва, а якщо її поєднати на етапі бакалаврату з біотехнологіями, то професія матиме попит. Оце і є омріяна свобода. Таким чином з освітньо-кредитного конструктора можна будувати нові спеціальності. Скажімо, є попит на економістів-плановиків. Тому треба готувати економістів широкого профілю, але не для державних, а приватних підприємств. Переформатування можна здійснити досить швидко.

Окрім того, ми одержали в Указі Президента завдання створити Єдину державну інформаційну базу освіти. Це унікальний ресурс. З реєстром усіх навчальних закладів, викладачів, студентів і школярів. Відтак чимало проблем зможемо вирішити. Буває, дитина в одній школі рахується, і в ПТУ чи в інших школах. Є й професори, які маневрують між кількома вузами. Скажімо, торік я розірвав контракт з одним солідним ректором солідного університету. Бо вони кілька років платили заробітну плату шановному професору, який мешкає у Львові. Що цікаво, йому 92 роки. А їздити до роботи дуже далеко, це навіть не сусідня область. Наші співробітники вирішили перевірити. Прийшли додому, а там й кажуть: ця людина років 6 не виходить з квартири. Це — крадійство державних коштів, яке треба було для отримання ліцензії, магістратури. Дай, Боже, здоров'я цій людині, але зі студентами вона навіть у телефонному режимі не контактувала.

Отож база дозволить усе розставити на свої місця. Зникнуть професори з чотирма трудовими книжками, які «окучують» кілька губернських центрів, сучасні чичикови, котрі вчаться безкоштовно не на одній спеціальності, а на кількох і в кількох навчальних закладах.

— Дмитре Володимировичу, вчора була на заняттях школи молодого журналіста, то студенти, вони навчаються у філіалі приватного університету, просили у Вас запитати: чи не заберуть у філіалів право видавати дипломи, як це було не так давно з Чернігівською філією Української академії бізнесу і підприємництва?

— Скажу вам щиро, закрити чи відкрити філіал недержавного навчального закладу можуть тільки його засновники. Цьогоріч багато таких вузів зіткнулися з проблемами. У них немає набору, і, звичайно, вони згортаються. Але держава обов'язково допоможе студентам довчитися за цією або спорідненою спеціальністю. Найкращий приклад — ваша сумнозвісна академія. А потім міністерство колотилося і таки «розселило» студентів у інші навчальні заклади, аби вони довчилися. Проблема ще полягає в чому: недержавні заклади гроші отримують наперед, потім серед року зникають, залишають дітей. Тоді втручаємося ми і, як правило, всіх студентів прилаштовуємо. Отож порада батькам і дітям: будьте тверезими, не шукайте МММ в освіті. Мавроді є не тільки в банківському секторі. На Чернігівщині чудовий технологічний університет, прекрасний педагогічний університет, дуже чудовий старовинний Ніжинський університет. Є можливість дістатися Сум або Києва. Навіщо намагатися притулити дітей там, де не треба? Я вже казав: не йдіть навчатися на економіста чи юриста до аграрного університету. Ось технологічний університет готує економістів. Подивіться на сайт вузу. На факультеті кілька докторів наук і кілька десятків кандидатів. А економістів-плановиків тут готували ще за часів радянської влади. Коли ж бачите, що вчорашнє ПТУ «штампує» сьогодні юристів, як можна такій освіті довіряти? Думаю, самі батьки мають бути вимогливішими. Не потрібна дешева освіта за будь-яку ціну. Спілка ректорів України сьогодні хоче обрахувати економічний норматив, мінімальний, на підготовку студента. Аби можна було сказати: вам пропонують навчання фізика за 2500 гривень? Тоді вас хочуть ошукати. Навчання фізика сьогодні обходиться 3-4 тисячі. Інакше не отримуватимуть зарплатні викладачі. Це може влаштувати хіба того, хто без кваліфікації або читає півтора десятка предметів. Це імітація освіти. Не може бути за дешеву ціну доброго бакалаврату. Як висновок: держава всіх підбере і довчить. Лише в інституті міжнародних відносин КНУ ми не зможемо вас із відповідної спеціальності перевести. Хіба що у споріднений вуз.

— До завершення наближається Рік освіти. Що вважаєте найбільшим своїм досягненням і що ще плануєте встигнути до кінця року?

— Досягнення — новий стандарт освіти — обов'язково. І те, що підручники до 1 вересня були в школах. І що ми досягли підвищення зарплати педагогам. І вона, хоч і повільно, але зростала. Хотілося б, аби ми успішно провели освітянський з'їзд і ухвалили Національну стратегію розвитку освіти до 2021 року. І щоб цьогоріч хоча б у першому читанні завершили роботу над таким необхідним законом про вищу освіту.

— Користуємося нагодою і запрошуємо вас на Чернігівщину.

— Дякую, я добре знаю вашу область. Колись ми об'їздили усю північ вашого регіону під час виборчої кампанії. Загалом, ваш північний, стриманий регіон мені близький по духу.

Бесідувала Людмила ПАРХОМЕНКО